

ANKARA 7. İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

BİLİRKİŞİ RAPORU

DOSYA NO : 2017 / 589

DAVACILAR : 1- Ankara Tabipler Odası
2- TMMOB Mimarlar Odası (Ankara Şubesi)

DAVALI : Ankara Büyükşehir Belediyesi

KONU : Ankara Büyükşehir Belediyesince 25.02.2017 tarihinde başlayan, Maltepe Havagazı Fabrikasının yıkım işleminin iptali ve yürütmenin durdurulmasıdır.

I- BİLİRKİŞİ HEYETİMİZDEN İSTENEN:

Dava konusu yıkım/söküm işleminin, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği ile Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yapıp yapılmadığı, asbestli yapıların yıkım/sökümü işinde görev alan işçiler ile vatandaşların sağlık ve güvenliği açısından gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı hususlarında dava dosyasındaki bilgi ve belgeler, taraf iddiaları da dikkate alınmak suretiyle hasıl olacak kanaati bildirir raporun düzenlenmesidir.

II- TESPİT EDİLENLER HUSUSLAR:

1- Dava konusu yıkım/söküm işleminin yapılmakta olduğu Havagazı Fabrikasının Enerji üretim tesislerinde, mahkemenin naip üye olarak görevlendirdiği Sayın Hakim Fatma Uysal başkanlığında, keşif yapılmış ve davaya konu asbestli ortam gezilerek görülmüş ve gerekli incelemeler yapılmıştır.

2- Tarafımıza teslim edilen dava dosyası heyetimizce incelenmiş ve dosya kapsamında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

3- Ankara Büyükşehir Belediye Encümenince 23.06.2016 tarihinde 1708 Karar ile İşletmesi sona eren ve atıl duran, Ankara İli Çankaya İlçesi Eti Mahallesi Toros Sokak No: 20 (299228 ada 3 parsel) adresinde kurulu bulunan Maltepe Hava Gazı Fabrikasının kalan bölümlerinin ve bacalarının yıkılmasına karar verilmiştir.

4- Yıkımına karar verilen Havagazı Fabrikasının kalan bölümlerinin ve bacalarının, yıkım/söküm işi, "Havagazı Fabrikasında Bulunan Asbestli Malzemelerin ve Kalıntıların Geri Dönüşüm Malzemesi Karşılığı Sökülmesi İşine Ait Teknik Şartname" ile Ankara Büyükşehir Belediyesi Kent Estetiği Daire Başkanlığı, Gürsoy İzabelik Geri Dönüşüm Metal Nakliyat İnşaat Tic. Ltd. Şirketi arasında 27.12.2016 tarihinde imza altına alınmıştır.

5- Yüklenci firma Havagazı Fabrikasının kalan bölümünün ve bacaların yıkım/söküm işini, 25.02.2017 tarihinde başlatmıştır.

6- Davacılar tarafından 01.03.2017 tarihli yürütmenin durdurulması talebiyle açılan davada; Ankara 7. İdare Mahkemesi 01.03.2017 tarihinde 2017/589 Esas ile yıkım/söküm işinin savunmaya kadar yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

7- Dava dilekçesinde davacılar özetle, Ankara Büyükşehir Belediyesinin, Havagazı Fabrikası alanında, 350 ton asbest tespit edilen binanın hiçbir koruyucu önlem alınmadan yıkımının başlatıldığını ve devam etmekte olduğunu, Ankara halkının sağlığının ve bu alanda yıkım işinde çalışan işçilerin sağlığının korunması için yıkımın kontrollü ve denetimli bir şekilde yapılması gerektiğini, bu doğrultuda davacıların özel bir firmadan talepte bulunarak yıkım çevresindeki alandan 17 ayrı noktadan numune aldırıldığını ve dört ayrı yerde (Tok Sokak Enerjisa dış duvar üstü, Enerjisa mescit arkası ve sahada çalışma yapan iki kepçede) asbest tespit edildiğini iddia ederek, yıkım/söküm işinin yürürlükte bulunan "Asbestli Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik" uyarınca, gerekli tüm önlemler alınarak, gözetimli ve denetimli bir çalışmanın yapılması ve çıkan asbestin yine kontrollü ve denetimli bir şekilde bertaraf edilmesinin sağlanması istenmektedir.

8- Mahkemenizce Havagazı Fabrikasının yıkım/söküm işinin yapıldığı mahalde yapılan keşifte, heyet üyelerimizce tespit edilenler ise:

a. Davaya konu olan asbestli yapıdaki yıkım çalışmalarında, asbestin enerji santralinde, sıcak su borularında ve cehennemlik tabir edilen yakıtın yakıldığı odacığın etrafında, ısı kaybını önlemek ve ısıdan azami ölçüde verim elde etmek amacıyla izolasyon malzemesi olarak kullanıldığı tespit edilmiş olup, henüz asbestin yoğun olarak kullanıldığı alanlarda asbest sökümüne başlanmadığı görülmüştür (EK-1 Altı adet fotoğraf)

b. Yine keşif sırasında, enerji santralinin asbestin kullanılmadığı dış duvarlarının yer yer yıkıldığı görülmüştür. Bu yıkım sırasında, asbestin kullanıldığı bazı boruların, az da olsa, cehennemliğin asbestlerinin kontrolsüz bir şekilde açığa çıktığı ve ortamda yer yer asbest parçalarının bulunduğu tespit edilmiştir (EK-2 Altı adet fotoğraf).

c. Asbestli ortamda çalışacak işçilere verilecek uygun iş elbisesi ve asbest tozuna uygun özellikte maskelerin işyerinde hazır olduğu görülmüştür (EK-3 İki adet fotoğraf).

d. Asbestli çalışmalardan sonra, işçilerin temizlenecekleri dış ortamdan tecrit edilmiş uygun kapalı mahaller ile yıkanma mahallerinin hazır olduğu görülmüştür (EK-4 Üç adet fotoğraf).

e. Yapılan keşifte bilirkişi heyetimizce, asbestli ortam çalışmasının uygun bir plan ve program doğrultusunda yapılmadığı, çalışanların ve çevrenin korunması için alınması gerekli önlemlerin eksiksiz olarak alınmadığı kanaatine varılmıştır.

f. Yapılan keşifte mevcut haliyle, öncelikle yıkım çalışmasına yakın çevrelerin, daha sonra da bu çevreyle fiziki ilişkisi olan Ankara halkı için yakın bir tehlike kaynağı olduğu görülmüştür.

g. Dosya üzerinden yapılan incelemede ise, asbestle ilgili genel bilgiler ile asbestin solunması ile vücuda alınması sonucu, meydana gelebilecek zararlar konusunda yeterli bilimsel verilere ve bilgilere yer verilmiştir.

h. Dosyada yer alan, İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analiz Yeterlilik Belgesine sahip Çınar Çevre Laboratuvarı A.Ş. tarafından, 02.03.2017 tarihinde, Havagazı Fabrikasında İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında çalışma ortamındaki liflerin örnekleme ve sayım işlemlerinin gerçekleştirildiği, ölçümler sırasında herhangi bir çalışma ve taşıma faaliyetinin olmadığı, ölçümler

sırasında çalışma sahasında düzenli olarak sulama faaliyetlerinin olduğu, ayrıca, yapılan ölçümlerin çalışan sağlığı açısından yapıldığı, halk sağlığı açısından değerlendirilmesinin uygun olmadığı belirtilmiştir.

i. Ortamda bulunan liflerin faz kontrast mikroskobu ile sayımı sonuçları;

I. Enerjisa Mescit Arkası: $< 0,004 \text{ Lif/cm}^3$,

II. Sahada Çalışmaya Hazır Kepçe: $< 0,004 \text{ Lif/cm}^3$,

III. İnşaat Alanı Önü Doğu Cephe: $< 0,004 \text{ Lif/cm}^3$,

IV. Enerjisa Eski Depo: $< 0,004 \text{ Lif/cm}^3$,

V. Hava Gazı Fabrikası Ön Cephe: $< 0,004 \text{ Lif/cm}^3$ olarak bulunmuştur.

Bulunan sonuçlar ise, yukarıda da belirtildiği gibi sökülme ve taşıma çalışmalarının yapılmadığı bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir.

j. Dosya kapsamında (davanın açıldığı tarihten sonra hazırlandığı tahmin edilen) Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında iş planının hazırlanmış olduğu görülmüştür. **Ancak, bu plan ve eklerinin, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne bildirildiğini belirtir bir belge bulunmamaktadır.**

k. Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı maddesine ve Risk Değerlendirme Yönetmeliğine göre **Risk Değerlendirmesi yapılmamış ve doküman (Risk Değerlendirme Raporu) haline getirilmemiştir.**

l. Asbest sökülme alanında, "Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliğine ve Asbest Yönetmeliğine uygun **işaretler ve uyarı levhaları bulunmamaktadır.** (Bu işaretlerin çalışma sırasında yapılacağı, dosyada yer alan iş planının "Yapılacak işler ve işlemler" ile "8. Çalışanların Sağlık ve Güvenliğini Korumak İçin Yapılan Risk Değerlendirmesi Çerçevesinde İşyerinde Alınacak Önlemler" başlığı altında belirtilmiştir.)

m. Dosya kapsamında, asbest sökülme çalışmalarının başlatılmasında görev yapacak, **işyeri hekimi ve iş sağlığı güvenliği uzmanı belirlenmemiştir.**

n. Dosya içinde yer alan ve davalı tarafından Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne verildiği belirtilen "İŞ PLANI"nın da, Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliğin 9 uncu maddesine yer alan bilgilerden,

I. Asbestli çalışmalarının "Asbest Uzmanı Belgeli Rahmi Baysal" gözetim ve denetiminde yapılacağı belirtilmiştir.

II. Asbestli çalışmalarda asbest eğitimi almış işçilerin (toplam 9 işçi) liste halinde verildiği görülmüştür.

III. Bu planın "Yapılacak işler ve işlemler" ile "8. Çalışanların Sağlık ve Güvenliğini Korumak İçin Yapılan Risk Değerlendirmesi Çerçevesinde İşyerinde Alınacak Önlemler" başlıkları altında, belirtilen işaret ve levhaların konulacağı belirtilmiştir.

IV. Yine bu planda, sökülme asbest ile ilgili çalışma biçiminde uygulanacak yöntem uygun olarak anlatılmıştır (Ör: Çalışma alanında sigara içilmesi ve yemek yemenin yasak olacağı, yanıcı ve patlayıcı maddelerin kullanılmasının yasak olacağı, sökülme işinin pulverize

edilmiş (zerreleştirilmiş) sulu sistemle yapılacağı, söküml sırasında işçilere uygun nitelikte KKD'lerin kullanılacağı vb.)

V. Yine bu planda sökümlen asbestin toplanması ve bertaraf edilmesinde uygulanacak yöntem ve çalışma biçimleri ile uyulacak kurallar uygun olarak belirlenmiştir.

VI. Bu planda sökümlü yapılacak asbestin yaklaşık 80 ton olacağı belirtilmiş olup ihale şartnamesi ile çelişkili olduğu görülmektedir.

VII. Planda işin tahmini süresi yaklaşık 30 gün olarak belirtilmiştir.

VIII. Bu planın 8. Madde başlığında, işlem sırasında ortamda veya yakınında bulunan diğer kişilerin korunması için iş alanının çevresine ve iş alanına girişi yasaklayan işaretler ve uyarı levhalarının konulacağı belirtilmektedir.

III- DAVA KONUSUNUN İRDELENMESİ VE İNCELENMESİ:

Bilirkişi heyetimizden istenen, yıkım/söküml işleminin, öncelikle 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği ile Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılp yapılmadığı, asbestli yapıların yıkım/sökümlü işinde görev alan işçiler ile vatandaşların sağlık ve güvenliği açısından gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı hususlarında hasıl olacak kanaatimizin bildirilmesidir.

Bu durumda:

A) Dosya içerisinde asbestle ilgili yeterli teknik bilgi yer alması nedeniyle konuyu uzatmamak için kısaca, dava konusu Havagazı Fabrikasında kullanılan asbestin (özellikle solunum yoluyla vücuda alındığında, insan sağlığı açısından tedavisi mümkün olmayan hastalıkların ortaya çıkma ihtimalinin çok yüksek olduğuna dikkate çekmek isteriz.

Asbestin insan hayatı için tehlikeli olması nedeniyle Avrupa Birliği'nin 1999 tarihinde benimsediği 1999/77/EC sayılı Direktifle tüm Avrupa Birliği ülkelerinde her türlü asbestin kullanımının ve pazarlanmasının yasaklanması yoluna gidilmiştir. Direktifin tüm üye ülkeler için 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği'nde asbest yasağı başlamıştır.

İşçilerin asbeste maruz kalmalarından doğacak risklere karşı korunmalarına ilişkin de 2003/18/EC sayılı Direktif çıkartılarak, asbest çıkarılması ve üretimi/işlenmesi sırasında işçileri asbest liflerine maruz bırakacak tüm faaliyetler yasaklanmıştır.

B) Avrupa ülkelerdeki bu uygulama, ülkemizde de, 2003/18/EC sayılı Direktif esas olmak üzere, 4857 sayılı İş Kanuna göre, "Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik" çıkarılarak 26.12.2003 tarih ve 25328 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Çevre Bakanlığının 11.07.1993 tarih ve 21634 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan "Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerin Kontrolü Yönetmeliği" ile 01.01.1996 tarihinden itibaren amfibol tipi asbestin kullanımını yasaklanmıştır. 20.04.2001 tarihinde adı, Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliği olarak değiştirilen Yönetmeliğin 37 inci maddesi ile amfibol grubu asbest liflerinin çıkarılması, üretilmesi, herhangi bir ürün üretiminde ve üretim dışında herhangi bir amaçla kullanılması, satışı ve piyasaya arzı, 25.07.2001 tarihinden itibaren yasaklanmıştır.

Asbest tam olarak; 29.08.2010 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "Bazı Tehlikeli Maddelerin, Müstahzarların ve Eşyaların Üretimine, Piyasaya Arzına ve Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" kapsamında, Serpantin grubu asbest lifi olarak tanımlanan, Krizotil asbest (beyaz asbest), lifleri çıkarılamaz, üretilemez, herhangi bir ürünün üretiminde ve üretim dışında herhangi bir amaçla kullanılamaz, satış ve kullanım amacıyla piyasaya arz edilemez, denilerek ülkemizde de 31.12.2010 tarihinden itibaren kullanımı yasaklanmıştır.

Dava konusu Havagazı Fabrikasındaki izolasyon maddesi olarak kullanılan asbest büyük oranda serpantin grubu Krizotil asbest (beyaz asbest) ile amfibol grubu asbestten oluşmuş olup, insan vücudu için oldukça tehlikeli bir asbest türüdür. Yukarıda da ifade edildiği gibi ülkemizde önceleri kullanılmış olan bu tür asbestli malzemelerin ortadan kaldırılması ve imha edilebilmesi için, asbestle yapılacak çalışmalarda alınması gerekli önlemleri belirleyen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2003 yılında çıkartılan Asbest Yönetmeliği; 25.01.2013 tarihinde 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30 uncu Maddesine dayanılarak "Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik" adıyla yeniden revize edilerek çıkartılmış olup, halen bu yönetmelik yürürlükte bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin kapsamı, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun uygulama alanları için geçerli olup, dava konumuz açısından da, Havagazı Fabrikasının yıkım ve sökülme çalışmalarında uygulanması gereken bir mevzuattır.

C) Dava konusu çalışmaların yapıldığı işyerinde, keşif sırasında yıkım ve sökülme işi durdurulmuş olmakla birlikte, daha önce yapılan yıkımın mevcut durumu gözlemlendiğinde, yıkımda çalışan işçilerin sağlığı için alınan önlemlerin yeterli olup olmadığı tam olarak saptanamamıştır. Ancak asbestli yapının karantinaya alındığı ifade edilmiş ise de, asbestli yapıda yapılan yıkım ve sökülme işi için alınan bu karantinanın yeterli olmadığı saptanmıştır (Ek-5 On adet fotoğraf)

Her ne kadar tam olarak asbestli izolasyonların sökülmesine başlanmamış ise de, asbestli sökülme için çevre sağlığı dikkate alındığında, keşifte görülüp tespit edilen karantina yeterli değildir. Bu cümleden olmak üzere, asbest içeren malzemenin sökülme ve kırım işlerine başlamadan önce Fabrika Enerji Merkezi Binasının pencere camları kırılmaması ve dış duvarları yıkılmaması gerekirdi (Ek-6 Yedi adet fotoğraf).

Asbest sökülme başlatıldığında, asbestin dış ortamı havasına karışmasını önlemek için, dış ortam ile asbest tozlarının oluşacağı ortamın birbirinde tam izole olacak şekilde ayrılması gerekir. (Asbest Yönetmeliği Madde: 7/(3) c) Asbest veya asbestli malzemeden çıkan tozun, tesis veya çalışma alanı dışına yayılmasını önler) Binanın dış duvarları yıkılarak bu izolasyonun sağlanması çok daha zor, zahmetli hale getirilmiştir. Hatta asbestli ortamın tam olarak dış ortamdaki ayrılması belki de mümkün olmayacaktır.

Dava konusu Asbest sökülme işi başlamadan önce; asbestli alanın (karantina altına alındığı ifade edilen yapının) yeniden dış atmosferden (her hangi bir doğa olayı karşısında, rüzgar, yağmur, hortum vb) yeniden tecrit edilmesi bir başka ifadeyle sökülme yapılacak asbestin dış ortama dağılmasını önleyecek şekilde getirilmesi gerekir. Bununla birlikte, dava dosyasında yer alan iş planı doğrultusunda (plandaki eksiklikler de giderilerek), sıkı bir gözlem altında, başlatılıp, bitirilmesi gerekir. Asbest ve asbestli malzeme içeren tesisin bulunduğu alanın etrafının naylon, file vb. malzeme ile çevrilerek izolasyonun sağlanması tam mümkün değildir. Uygun bir malzeme kullanılarak, söz konusu alanın sağlam ve dayanıklı bir şekilde dış ortamdaki ayrılması gerekir.

İş Planının 8 inci maddesinde yer alan hususlar arasında, iş alanı olarak (Asbest sökümü ve depolanması süresince, sınırları ve hacmi belirlenmiş bina ve eklentileri) yazılı olarak tanımlanmalıdır. Yine bu maddede, çalışacak işçiler ile bu alandaki diğer görevlilerin, büyük boy akciğer filmleri çekilmeli, gerekli önlemler alınmak kaydıyla asbestli alanda çalışmasında ve bulunmasında sakınca yoktur ibareli sağlık raporları alınmalıdır. Uygun sağlık raporu alınmayan işçiler çalıştırılmamalıdır. (Asbest Yönetmeliği Madde: 16/(1) a) Bu Yönetmelik kapsamındaki işleri ilk defa yapacak kişinin, önce işyeri hekimi tarafından genel sağlık durumu değerlendirilir ve Ek-1'de belirtildiği şekilde, özellikle solunum sistemi muayeneleri başta olmak üzere genel sistemik fizik muayene ile diğer tetkik ve kontrolleri yapılır. İşyeri hekimi, risk değerlendirmesi ve ölçüm sonuçlarını dikkate alarak çalışanların sağlık durumlarını değerlendirir ve değerlendirme sonucuna göre akciğer radyografilerini uygun sürelerle tekrarlar)

Asbestli çalışmalara başlamadan önce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişleri tarafından yerinde denetim yapılmalı ve iş planının uygunluğu ile ilgili uygunluk raporu alınmalıdır. (Asbest Yönetmeliği Madde: 23/(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.)

Asbest söküm işine başlamadan önce, asbest sökümünde çalışacak ve iş planında belirtilen işçilere detaylı bilgi verilmelidir. (Asbest Yönetmeliği Madde: 7/(4) Bu maddede belirtilen işlere başlamadan önce, alınacak önlemler hususunda çalışanlar veya temsilcilerini bilgilendirir ve onların görüşlerini alır.)

Asbest Söküm işlerine başlamadan önce, Asbest Yönetmeliği Madde: 7/1 de belirtildiği gibi yıkım izni için 18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanmalıdır. (Madde 7/(1) İşveren, söküm, yıkım, tamir, bakım ve uzaklaştırma işlerine başlamadan önce, asbest içerebilecek malzeme ve yerlerini belirlemek için tesis, bina, gemi ve benzeri yapı ve sistemlerde inceleme yaparak gereken tedbirleri alır. Yıkım izni için 18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanır. İşverenin çalışma yaptığı herhangi bir yapı veya ortamda asbest veya asbestli malzeme bulunduğu şüphesi varsa bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.)

Asbest söküm işi başlatıldığında, ortamda asbest konsantrasyonunun 0,1 lif/cm³ ü geçmemesinin ve ortam ölçümlerinin devamlılığının sağlanması için; ortamı ölçümü yapan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında yetki belgeli, akredite bir kuruluşun, çalışma ortamından sürekli numune alıp, incelemesini ve bu kuruluşun önerilerini dikkate alarak çalışmalarını sürdürmelidir. (Asbest Yönetmeliği Madde: 11/1 İşveren, bu Yönetmelik kapsamındaki çalışmalarda çalışanların maruz kaldığı havadaki asbest konsantrasyonunun, sekiz saatlik zaman ağırlıklı ortalama değerinin 0,1 lif/cm³ ü geçmemesini sağlar)

Asbest söküm çalışmaları başlatıldığında, sınır değerlerin aşılmasının önlenmesi için, Asbest Yönetmeliğinde belirtilen önlemler alınmalıdır. (Asbest Yönetmeliği Madde: 12/(1) Bu Yönetmelik kapsamına giren çalışmalarda, çalışanların bu malzemelerden çıkan toza maruziyetinin en aza indirilmesi ve her durumda asbestin ortam havasındaki miktarının 11 inci maddede belirtilen sınır değeri aşmaması için özellikle aşağıda belirtilen önlemler alınır:

a) Bu Yönetmelik kapsamına giren çalışmalar mümkün olan en az sayıda çalışan ile yapılır.

b) Çalışma sistemi, asbest tozu çıkarmayacak şekilde tecrit edilecek, bu mümkün değilse çıkan tozun ortama yayılması önlenecek şekilde tasarlanır.

c) Asbeste maruziyet riski olan çalışmaların yapıldığı yerlerin ve kullanılan ekipman temizlik ve bakım işlerinin düzenli ve etkili şekilde yapılması sağlanır.

ç) Asbest veya toz çıkaran asbestli malzemeler, sızdırmaz uygun paketler içerisinde taşınır ve diğer malzemelerden ayrı olarak depolanır.

d) Asbest içeren atıklar derhal toplanarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ilgili mevzuatındaki işaretlemeler kullanılarak içinde asbest olduğunu gösterecek şekilde etiketlenip sızdırmaz paketler içinde en kısa zamanda işyerinden uzaklaştırılır ve ilgili mevzuata uygun şekilde yok edilir.)

Asbest söküm çalışmalarının tamamlandıktan sonra, işyerinde asbest tozuna maruziyet riskinin kalmadığını belirten ve ölçüm sonuçlarını da içeren bir belge düzenlemelidir. (Asbest Yönetmeliği Madde: 9/ (3) İşveren ve/veya temsilcileri, asbest söküm, yıkım, tamir, bakım, uzaklaştırma işlemleri tamamlandığında, işyerinde asbest tozuna maruziyet riskinin kalmadığını belirten ve ölçüm sonuçlarını da içeren bir belge düzenlenmesini sağlar.

(4) Akredite olmuş ve Genel Müdürlükçe yetkilendirilmiş laboratuvarlarca düzenlenen bu belge ve ölçüm sonuçlarını içeren rapor işveren ve/veya temsilcileri tarafından Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne teslim edilir.

(5) Çalışanlar ve/veya temsilcileri, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne yapılan bildirimle ilgili tüm belgeleri talep etme ve görme hakkına sahiptir.)

D) Yukarıda belirtilen mevzuata aykırılıkların yanı sıra, dosya içerisindeki iş planında tespit edilen eksiklikler ile ilgili olarak, aşağıda belirtilen hususlarında davalı kurum tarafından yerine getirilmesinde fayda görülmektedir.

i. İhale şartnamesinde sökümü yapılacak asbestli malzemenin 350 ton olduğu belirtilmektedir. Planda belirtilen sökümü yapılacak asbest ise 80 ton olarak yer almakta olup çelişki bulunmaktadır. Bu çelişki giderilmelidir.

ii. Hijyen faaliyetlerinin dahil olduğu, günde en fazla 7,5 saatlik bir çalışmayla, 350 ton asbest içerikli malzemenin söküm, yıkım ve bertaraf işleri için toplamda 9 işçi ile yapılacak çalışma süresi az olduğu, bu sürenin yaklaşık iki katı ve iş günü olarak belirlenmesi daha uygun olacaktır.

iii. İşlem sırasında ortamda veya yakınında bulunan diğer kişilerin korunması için iş alanının çevresi ve iş alanına girişi yasaklayan işaretler ve uyarı levhalarının konulması, bu alana girişlerin engellenmesinde yeterli olmayacaktır. Bu nedenle, çalışma süresince iş alanına görevlilerin dışında, girilmesini önlemek için iş süresince görevli bir personel bulundurulmalıdır.

iv. Karışıklığı mahal vermemek için asbestle çalışma yapacak işçilerin adı ve soyadının yanı sıra listeye işçilerin T.C. numaralarının da belirtilmesi uygun olacaktır.

IV- SONUC VE KANAAT

Dava konusu Maltepe Havagazı Enerji Üretim binasının asbest söküm ve yıkım çalışmaları, bilirkişi heyetimizin de hazır bulunduğu, Sayın Hakim Fatma Uysal başkanlığında oluşturulan bir heyetle, 21 Haziran 2017 günü saat 15:30 sularında, işyeri gezilip görülmüştür.

Bilirkişi heyetimizden istenen hususlar doğrultusunda, gerekli incelemeler yapılmış, bilgiler alınmış, tarafımıza teslim edilen dava dosyası içeriğindeki davacı ve davalı tarafların savları dikkate alınarak bu rapor hazırlanmıştır.

Asbest söküm ve yıkım işinin durdurulmuş olması nedeniyle çalışma sırasında çalışanların sağlık ve güvenliği için risk oluşmaması için alınacak önlemleri bir bütün olarak görmek mümkün olamamıştır.

Ancak, işveren asbest söküm, yıkım ve uzaklaştırma işini, çalışma ve iş Kurumu Ankara İl Müdürlüğüne verdiğini ifade ettiği "iş Planını" raporumuzun III. Bölümündeki görüş ve tavsiyelerimiz doğrultusunda, yeniden revize ederek ilgili idareye sunduktan ve alışma Bakanlığı iş Teftiş Kurulunun Müfettişlerinin de, asbestli çalışmalara başlanabilir raporunu aldıktan sonra iş planında yer alan ve yukarıda belirtilen tüm önlemleri almak suretiyle asbest söküm, yıkım ve uzaklaştırma çalışmalarının yapılabileceği,

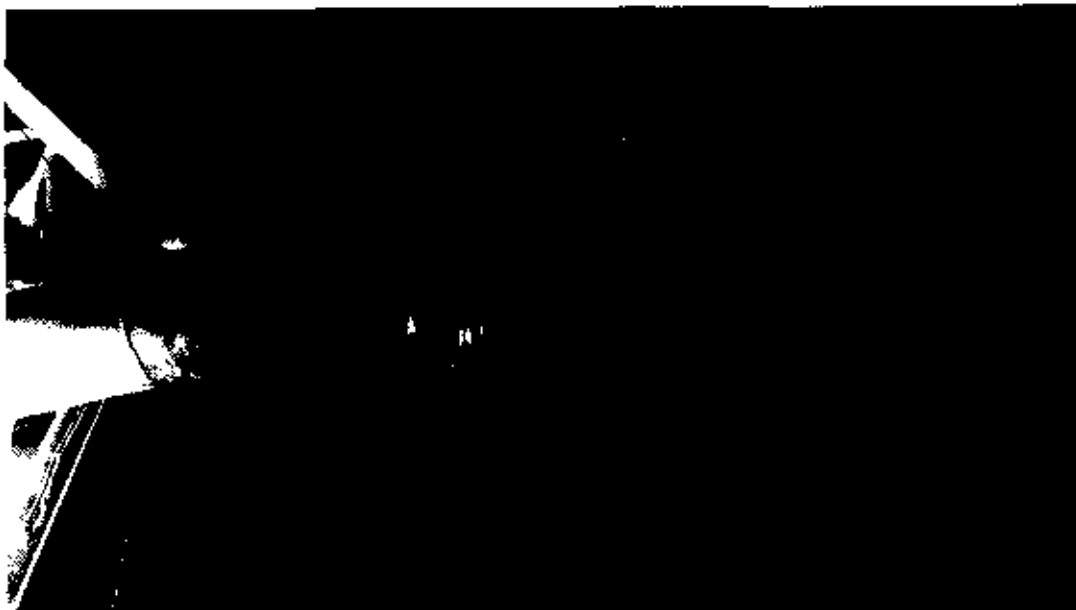
Ayrıca, Kamunun psikolojik rahatsızlığını, korku ve endişelerini önlemek için de, dava konusu asbest söküm çalışmalarının, çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanlığı, işverenler Sendikası, işçi Sendikaları, TMMOB, TTB, Yüklenici Firmanın Temsilcisi ve çalışan işçilerin Temsilcisinin yer aldığı bir kurul tarafından, gözetim ve denetim altında, asbest söküm, yıkım ve uzaklaştırma işinin başlatılması ve bitirilmesi görüş ve kanaatindeyiz.

Takdir Yüce Mahkemenizindir. 14.07.2017

BİLİRKİŞİ HEYETİ

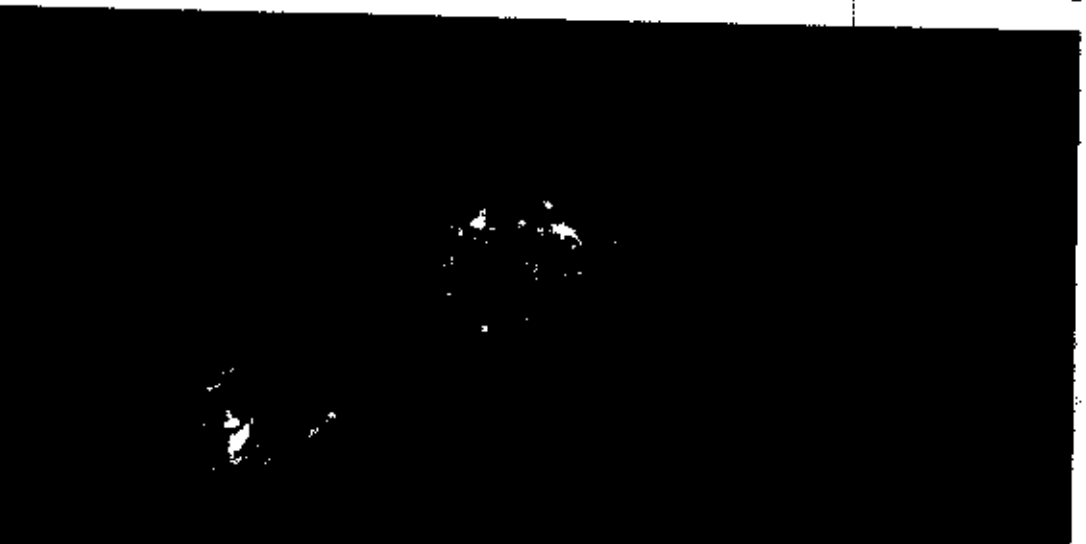
EK - 1 : Davaya konu olan asbestli yapıdaki yıkım çalışmalarında, asbestin enerji santralinde, sıcak su borularında ve cehennemlik tabir edilen yakıtın yakıldığı odacığın etrafında, ısı kaybını önlemek ve ısıdan azami ölçüde verim elde etmek maksadıyla izolasyon malzemesi olarak kullanıldığı tespit edilmiş olup, henüz asbestin yoğun olarak kullanıldığı alanlarda asbest sökümüne başlanmadığı görülmüştür (Altı adet fotoğraf)

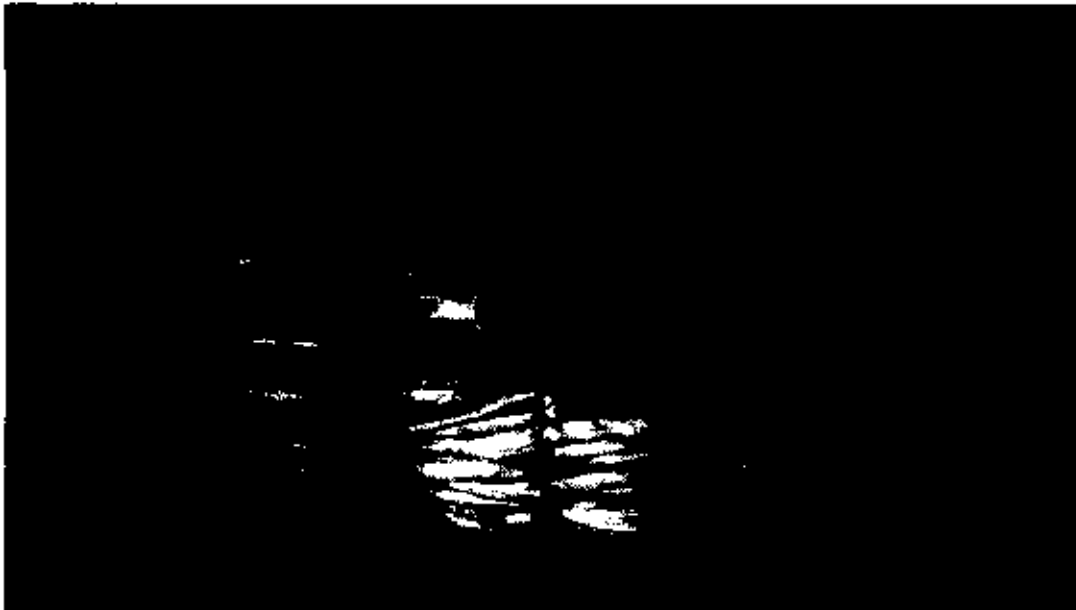

BK - 2 : Yine keşif sırasında, enerji santralının asbestin kullanılmadığı dış duvarlarının yer yer yıkıldığı görülmüştür. Bu yıkım sırasında, asbestin kullanıldığı bazı boruların, az da olsa, cehennemliğin asbestlerini kontrolsüz bir şekilde açığa çıktığı ve ortamda yer yer asbest parçalarının bulunduğu tespit edilmiştir (Aşağıdaki fotoğraflar)

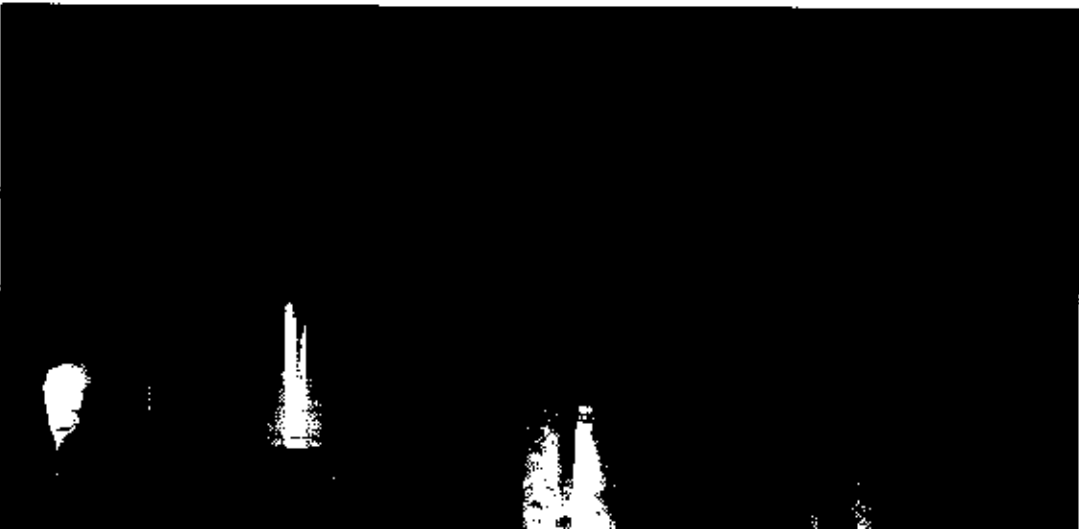
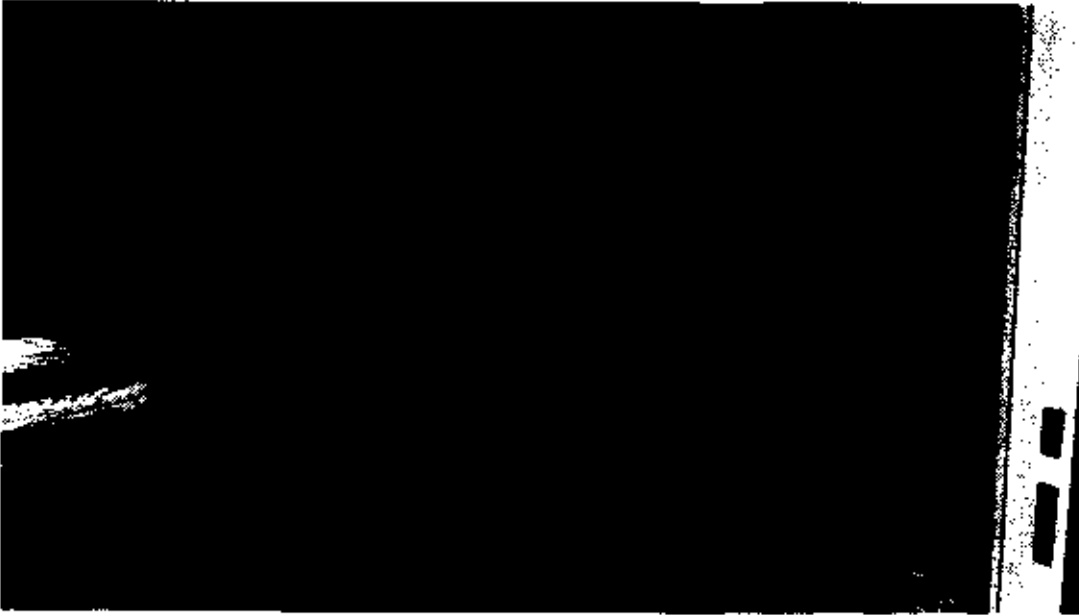

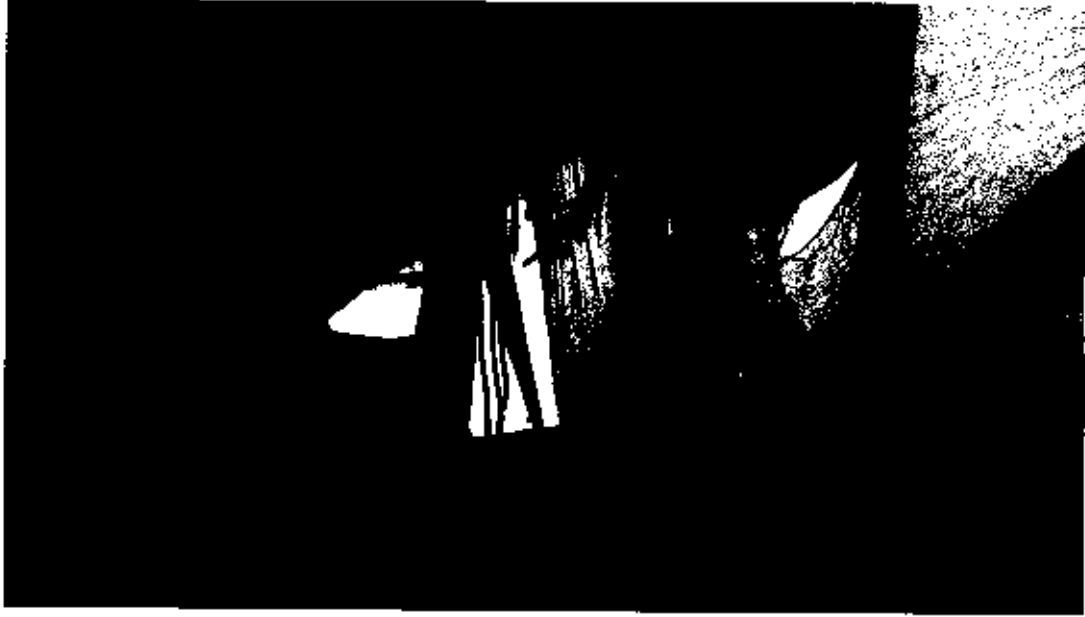
EK - 3 : Asbestli ortamda çalışacak işçilere verilecek uygun iş elbisesi ve asbest tozuna uygun özellikte maskelerin işyerinde hazır olduğu görülmüştür (İki adet fotoğraf)

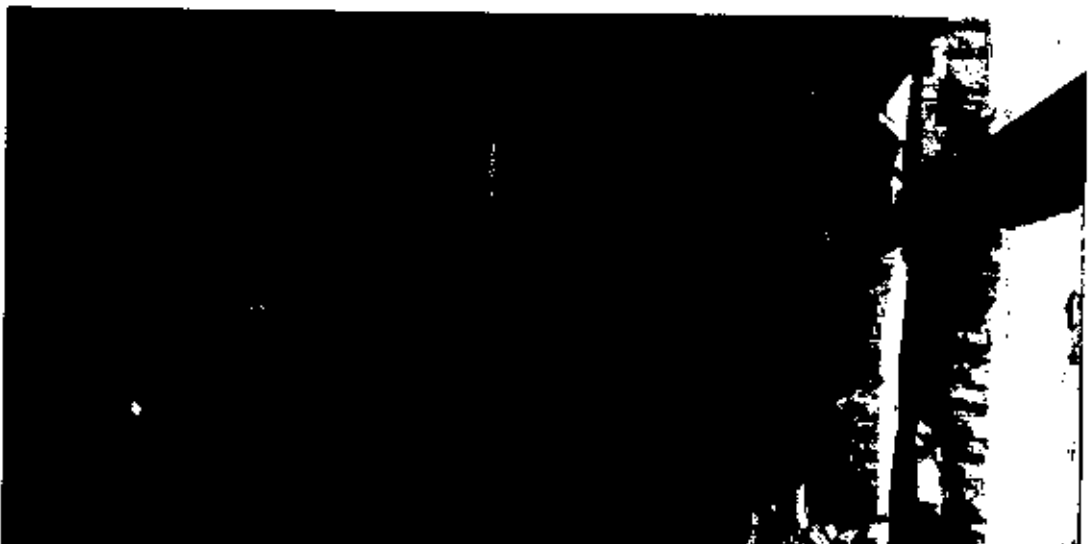

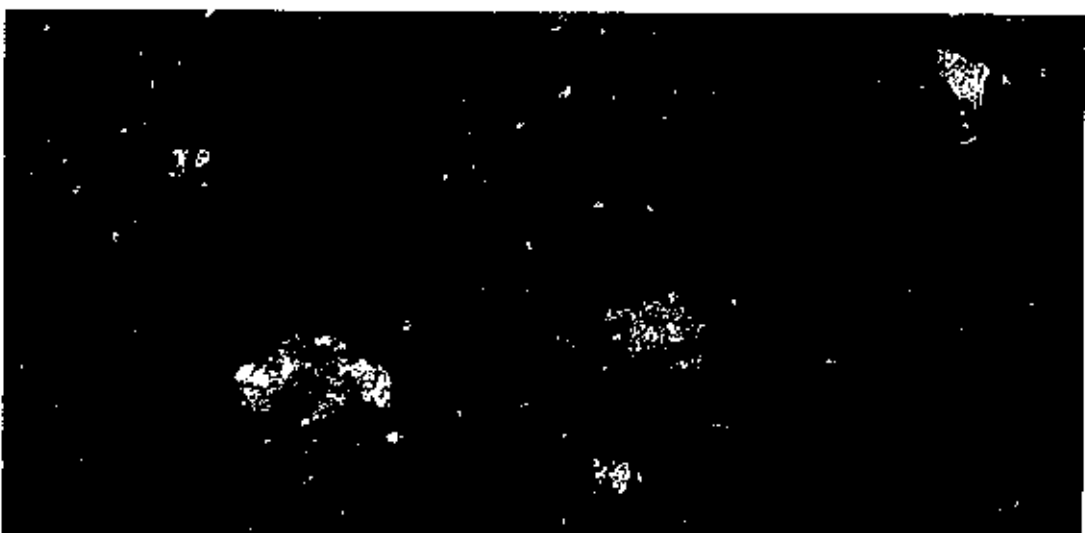
EK - 4 : Asbestli çalışmalardan sonra, işçilerin temizlenecekleri dış ortamdan tecrit edilmiş uygun kapalı mahaller ile yıkanma mahallerinin hazır olduğu görülmüştür (Üç adet fotoğraf)

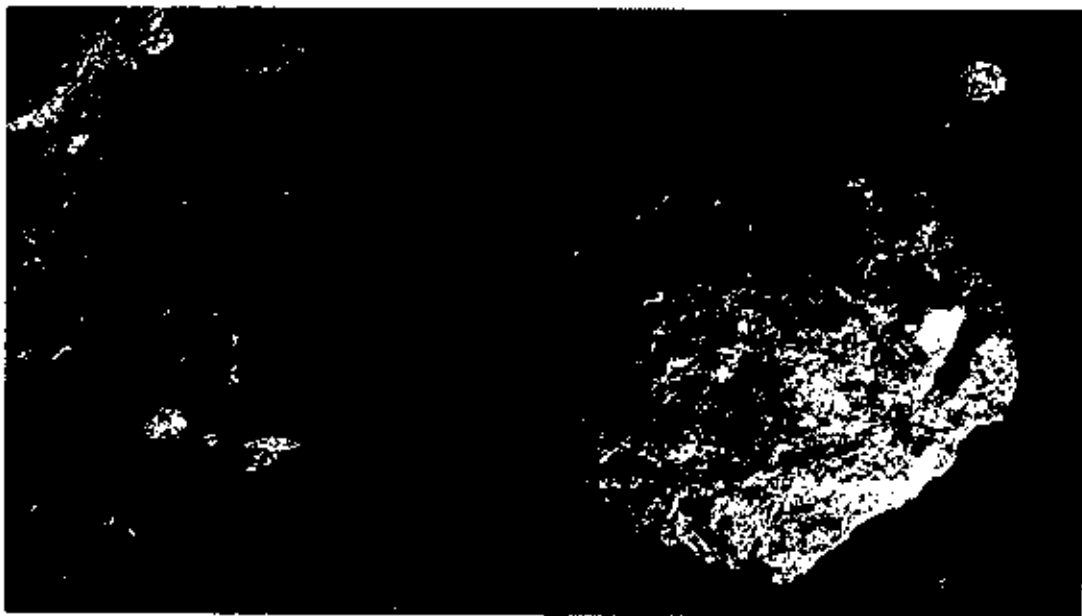

EK - 5 : Dava konusu çalışmaların yapıldığı işyerinde, keşif sırasında yıkım ve söküm işi durdurulmuş olmakla birlikte, daha önce yapılan yıkımın mevcut durumu gözlemlendiğinde, yıkımda çalışan işçilerin sağlığı için alınan önlemlerin yeterli olup olmadığı tam olarak saptanamamıştır. Ancak asbestli yapının karantinaya alındığı ifade edilmiş ise de, asbestli yapıda yapılan yıkım ve söküm işi için alınan bu karantinanın yeterli olmadığı saptanmıştır (On adet fotoğraf)

EK - 6 : Her ne kadar tam olarak asbestli izolasyonların sökümüne başlanmamış ise de, asbestli söküm için çevre sağlığı dikkate alındığında, keşifte görülüp tespit edilen karantina yeterli değildir. Bu cümleden olmak üzere, asbest içeren malzemenin söküm ve kırım işlerine başlamadan önce Fabrika Enerji Merkezi Binasının pencere camları kırılmaması ve dış duvarları yıkılmaması gerekirdi (Yedi adet fotoğraf).

